

A legenda és a valóság

A tévében: Őszi versenyek
(Szegedi Erika és Garas Dezső)

Különös írói sors a *Krúdyé*. Hogy ugyanis mindig felfedezik. S minden felfedezést úgy kezdenek: elfeledett, félreértett... Vagyis minduntalan elfeledik, minduntalan félreértik, s ezért újra meg újra fel kell fedeznie valakinek, értelmeznie másvalakinek. Ahányszor csak egy-egy művével újra találkozik híveinek, szerelmeies barátainak tábora. Meg azután mindig tisztázni kell ilyenkor az ügylátszik, legyőzhetetlen félreértést, amely szerint ő a nagy bohém, az álmok lovagja, az előkelő otthontalan, a mesék és képzelgések hercege.

S azután mellékesen kiderül — például egy ilyen jubiláris emlékezés alkalmán (minthogy éppen száz éve, 1878. október 21-én született) — korántsem élt ő a maga meséinek világában: kora valóságát fogalmazta a költő távolító-közelítő módján, a magasrendű modern próza egyik lehetősége szerint múltat és jelent ábrázolt egyszerre, egyidejű jelentésűnek fogván fel, annak a nagyon is tudatos alkotói gondolkodásnak jegyében, hogy az ember magában hordozza múltját és mai életét — tehát az idő, amelyet története megidéznek, nem azonos a naptári dátumokkal: hősei világában az örökölt, közvetve átélt múlt éppoly személyes élmény, mint a naprakész történések.

Már Szerb Antal — Krúdyról írva — ezt a jelenséget mint az „új irodalom” iskolateremtő példáját fogja fel: „Az új írók, akiket Krúdy megelőzött (itt olyan szerzőkre utal, mint Giraudour vagy Virginia Woolf) összevissza

Krúdyra emlékezve

keverik az időrendet, egy napba belefér az ember egész múltja és egy ember élete évszázadokig tart néha. Az idő a lélek magánügye.”

A Krúdy életmű ma már — egy nagylélegzetű, gazdag és teljességre törekvő sorozat értő elemzésekkel kísért kötetei révén — nemcsak hozzáférhető, de ködöket, tévhiteteket is oszlató. S forrása mai művészeti életünknek. A *Szindbád* feledhetetlen képei tűnnek elő az emlékezetből, a *Vörös postakocsi* színpadán szólnak újra a sokértelmű szavak, a televízióban villannak nemcsak az elektronika, de a költői gondolatok fényei is.

S mégis, újra meg újra elmondható; legenda csak e passzionátusan élő írás eszem-iszom-mulatok portréja. Igen, lehet, hogy egy jó ételért konflison utazik Füredre s lehet, hogy a megbecsült olcsó borért elsétál egy józsefvárosi kiskocsmába, de ha így és csak így, akkor: hogyan született meg — a legújabb kutatások fölmutatta — 87 Krúdy-regény, a kétezernél több novella, az a 30 színpadi munka, a megszámlálhatatlan cikk (még riport is), egyáltalán az a hatalmas életmű, amelynek még mostanában is újra meg újra előkerül egy-egy kevésbé ismert darabja. S hogyan telt figyelméből minden új jelenségre, még a megjelenés idején csak kuriózumnak

A színpadon: A vörös postakocsi (Bulla Elma és Darvas Iván)

A filmen: Szindbád (Latinovits Zoltán, Dayka Margit)

tartott filmre is, amelyet oly gyönyörködve szemlélt, s amelyben oly rendkívüli lehetőségeket látott, hogy forgatókönyvet is írt (*Ha én filmet írnék...*) Budapestről, álmokból és valóságból szőtt filmet, tudván, hogy ez már a jövő egyik nagy művészi lehetősége,

mondván is az utolsó szavakkal: talán huszonöt év múlva...

S a látomás valósággá lett — előbb és később mint hitte, mintegy jelképesen: egyidőben idézve múltat-jövőt.

Nemcsak emléke eleven, de a kí-

nálta példa is: mai szerzőnk. S még sokáig az lehet, mert nemcsak legendája élő, de művei is újrafelfedezésre érettek.

Igy hát tán jó is, hogy minduntalan újrafelfedezésre kényszerít.